

ВИСНОВОК

наукового керівника щодо виконання
індивідуального плану наукової роботи, індивідуального навчального плану
та роботи над дисертацією

Венгрин Дар'ї Володимирівни

на тему: «**Суспільно-географічне дослідження урбанізованих просторів
України**», подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 10 – Природничі науки за спеціальністю 106 – Географія

Венгрин Дар'я Володимирівна навчалася в аспірантурі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за спеціальністю 106 «Географія» та успішно виконала індивідуальний навчальний план і план наукової роботи. Протягом усього періоду навчання Дар'я Володимирівна зарекомендувала себе як відповідальна, наполеглива та цілеспрямована дослідниця, здатна до самостійного проведення наукових досліджень, критичного аналізу наукових джерел і формулювання обґрунтованих висновків. Дар'я Володимирівна є відмінницею навчання всіх освітніх рівнів, демонструє високий рівень теоретичної підготовки та наукової культури. За вагомі досягнення у навчальній і науковій діяльності вона була удостоєна академічних відзнак та є стипендіаткою Президента України.

Під час навчання в аспірантурі здобувачка активно брала участь у міжнародній науковій та освітній діяльності, програмах академічної мобільності, наукових проєктах і стажуваннях. Зокрема, вона була учасницею IV Міжнародної школи для молодих учених з міської геополітики, міжнародної програми Mitacs Globalink Research Internship (Університет Ватерлоо, Канада, 2023), міжнародного семінару передових досліджень НАТО (NATO Advanced Research Workshop) «Achieving Sustainability in Ukraine through Military Brownfields Redevelopment», міжнародного проєкту Competence Aid For Ukraine (CAFU), що реалізується за підтримки Шведського інституту та Уппсальського університету, програми академічної мобільності Erasmus+ в Університеті Орадї (Румунія), міжнародного проєкту «Міський хакатон з ревіталізації просторів студентських кампусів», підтриманого Міжнародним Вишеградським фондом, циклу лекцій професора Джозепа Вілі Субіроса (Університет Жирони, Іспанія), міжнародної академічної конференції Aurora «DUAL – Dichotomies in Urban Agendas and Logics» (Неапольський університет Федеріко II, Італія), а також інших міжнародних освітніх і наукових ініціатив, що реалізуються в межах програм Erasmus+ та Jean Monnet.

Дар'я Володимирівна дотримується принципів академічної доброчесності, активно публікує результати власних наукових досліджень та бере участь у наукових дискусіях. За результатами виконання дисертаційного дослідження нею опубліковано чотири наукові статті у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах Scopus та Web of Science, чотири статті у фахових виданнях України, а також двадцять тез доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. Наукові

результати здобувачки отримали позитивну оцінку фахівців, колег кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця та факультету геології, географії, рекреації і туризму Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Дисертаційна робота Венгрин Дар'ї Володимирівни присвячена актуальній науковій проблемі суспільної географії – дослідженню урбанізованих просторів України в умовах сучасних трансформаційних процесів та воєнних викликів. Урбанізовані простори є одним із ключових об'єктів сучасних суспільно-географічних досліджень, оскільки саме вони концентрують населення, економічну діяльність, інноваційний потенціал та управлінські ресурси, визначаючи напрями соціально-економічного розвитку територій. У ХХІ столітті процеси урбанізації набувають нових форм і змісту, що пов'язано з глобалізацією, цифровізацією, екологічними викликами та посиленням вимог до забезпечення сталого розвитку міст і регіонів. Для України зазначена проблематика є особливо актуальною в умовах повномасштабної війни, яка спричинила суттєві трансформації систем розселення, значні міграційні переміщення населення, руйнування інфраструктури, зміну функціональної структури міських територій та посилення просторових диспропорцій розвитку. У зв'язку з цим дослідження урбанізованих просторів України з позицій суспільної географії є своєчасним, актуальним і має важливе наукове та практичне значення.

У дисертаційній роботі Венгрин Дар'ї Володимирівни здійснено комплексне суспільно-географічне дослідження урбанізованих просторів України, яке поєднує теоретичне осмислення процесів урбанізації, їх кількісне оцінювання та аналіз трансформацій урбанізованих просторів в умовах війни.

У процесі виконання дисертаційного дослідження здобувачкою отримано низку вагомих наукових результатів. Наукова новизна дисертації полягає у розвитку теоретико-методичних засад суспільно-географічного дослідження урбанізованих просторів України, удосконаленні методичних підходів до оцінювання рівня сталої урбанізації та обґрунтуванні ролі міської стійкості як ключового чинника розвитку урбанізованих просторів в умовах сучасних викликів і воєнних трансформацій. Насамперед заслуговує на увагу проведене теоретичне узагальнення підходів до вивчення урбанізованих просторів та розвиток поняттєво-термінологічного апарату дослідження. Авторкою уточнено зміст ключових категорій сучасної урбаністики та суспільної географії, зокрема понять «урбанізований простір», «стала урбанізація», «міська стійкість», «реальна урбанізація», що дозволило сформулювати цілісне теоретичне підґрунтя для подальшого аналізу урбанізаційних процесів в Україні.

Важливим результатом роботи стало обґрунтування урбанізованого простору як складної суспільно-територіальної системи, функціонування якої визначається взаємодією демографічних, економічних, соціальних, інституційних та просторових чинників. Такий підхід дозволив розкрити багаторівневий характер урбанізованих просторів та визначити їх роль у сучасних процесах регіонального розвитку.

Значна увага у дисертації приділена дослідженню сучасних форм урбанізації та їх впливу на формування урбанізованих просторів. Авторкою розкрито взаємозв'язок між урбанізаційними процесами, принципами сталого розвитку та концепцією міської стійкості, що дозволило розширити можливості суспільно-географічного аналізу міських систем у сучасних умовах.

Суттєвим науковим результатом є удосконалення методичних засад суспільно-географічного дослідження урбанізованих просторів. Запропонований авторкою підхід ґрунтується на поєднанні інтегрального оцінювання, методів ранжування, типізації, регіонального порівняльного аналізу та алгоритмізації процесу оцінювання рівня сталої урбанізації. Це дозволило здійснити комплексне дослідження урбанізаційних процесів та отримати об'єктивні результати щодо просторових особливостей їх розвитку.

На основі проведеного аналізу здобувачкою виявлено часові та територіальні закономірності урбанізаційних процесів в Україні, визначено особливості трансформації ієрархічної структури міського розселення та регіональні відмінності розвитку урбанізованих просторів. Важливим результатом стало розроблення типології регіонів України за сценаріями урбанізаційного розвитку, що дозволило виокремити моделі сталої урбанізації, несталої урбанізації, стійкої контрурбанізації та нежиттєздатної контрурбанізації.

Особливу наукову цінність становлять результати дослідження трансформації урбанізованих просторів України в умовах повномасштабної війни. Авторкою проаналізовано вплив вимушених міграційних процесів, руйнування міської інфраструктури, зміни функціонального використання територій та посилення просторових диспропорцій на розвиток урбанізованих просторів. У результаті встановлено основні тенденції та виклики, які визначатимуть розвиток українських міст у найближчій перспективі.

Вагомим науково-практичним результатом є узагальнення міжнародного досвіду інтеграції вимушених мігрантів до міського середовища та практик повоєнного відновлення міст. На основі проведеного аналізу авторкою сформульовано рекомендації щодо відбудови урбанізованих просторів України з урахуванням принципів сталого розвитку, інклюзивності та просторової справедливості.

Окремо слід відзначити дослідження міської стійкості на прикладі Харкова. Авторкою обґрунтовано роль стійкості як ключового чинника забезпечення сталої урбанізації та визначено перспективні напрями реалізації принципів сталого розвитку в процесі відновлення українських міст. Отримані результати мають не лише наукове, а й важливе практичне значення для формування стратегій повоєнного розвитку урбанізованих територій України.

Особливо слід відзначити високий рівень самостійності здобувачки при виконанні дослідження. Усі результати дисертаційної роботи отримані авторкою особисто. Під час роботи над дисертацією Дар'я Володимирівна проявила себе як сформований молодий науковець, здатний до самостійного проведення комплексних суспільно-географічних досліджень, опрацювання значних масивів статистичної інформації, критичного аналізу наукових джерел,

використання сучасних методів просторового аналізу та формулювання обґрунтованих наукових висновків. Основні результати дослідження пройшли належну апробацію на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях, опубліковані у фахових наукових виданнях і повною мірою відображають зміст дисертації.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування під час розроблення стратегій розвитку територій, документів просторового планування, програм повоєнного відновлення та підвищення стійкості міських систем. Матеріали дослідження можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти при викладанні дисциплін суспільно-географічного, урбаністичного та регіонального спрямування. Практична цінність результатів підтверджується відповідними довідками про впровадження.

Дисертаційна робота Венгрин Дар'ї Володимирівни на тему «Суспільно-географічне дослідження урбанізованих просторів України» є самостійним, завершеним, цілісним та науково обґрунтованим дослідженням, виконаним на високому теоретичному, методичному та прикладному рівнях. У роботі розв'язано актуальне наукове завдання суспільної географії, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад дослідження урбанізованих просторів України та визначенні напрямів їх розвитку в умовах сучасних суспільних трансформацій. Наукова складова індивідуального плану роботи Венгрин Дар'ї Володимирівни виконана повністю і на високому рівні. Дисертаційна робота може бути рекомендована до розгляду разовою спеціалізованою вченою радою для захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 10 – Природничі науки за спеціальністю 106 – Географія.

Науковий керівник:

доктор географічних наук, професор,
професор кафедри соціально-економічної
географії і регіонознавства імені Костянтина Немця
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

 Людмила НЕМЕЦЬ

Підпис Людмили Немець засвідчую

Начальник відділу кадрів
Харківського національного
Університету імені В. Н. Каразіна

Олена ГРОМИКО